

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ, ЯКІ СКАСУВАЛИ ПОПЕРЕДНЮ СУДОВУ ПРАКТИКУ (на 12.06.2026)

- ✓ Щодо повноважень посадових осіб Департаменту державної виконавчої служби на перегляд та скасування постанов державних виконавців
- ✓ Щодо можливості коригування даних комерційного обліку електричної енергії шляхом визначення обсягів на рівні "0" для об'єктів генерації на тимчасово окупованих територіях.
- ✓ Щодо правової природи пені, нарахованої у зв'язку з несплатою штрафу Антимонопольного комітету України, та можливості її нарахування у процедурах банкрутства
- ✓ Щодо способів захисту прав одного з подружжя на об'єкт незавершеного будівництва

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо повноважень посадових осіб Департаменту державної виконавчої служби на перегляд та скасування постанов державних виконавців	
Правова позиція КАС ВС згідно з Постановою від 08.09.2022 у справі № 802/921/18-а	Правова позиція ВП ВС згідно з Постановою від 06.04.2026 року у справі № 127/6664/14
Частиною третьою статті 74 Закону України «Про виконавче провадження» (далі - Закон №1404-VIII), рішення, дії або бездіяльність державного виконавця також можуть бути оскаржені стягувачем та іншими учасниками виконавчого провадження (крім боржника) до начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець. Рішення, дії та бездіяльність начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, можуть бути оскаржені до керівника органу державної виконавчої служби вищого рівня. Начальник відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, при здійсненні контролю за рішеннями, діями державного виконавця під час виконання рішень має право у разі, якщо вони суперечать вимогам закону, своєю постановою скасувати постанову або інший процесуальний документ (або їх частину), винесені у виконавчому провадженні державним виконавцем, зобов'язати державного виконавця провести виконавчі дії в порядку, встановленому цим Законом. Начальник відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, або виконавець з власної ініціативи чи за заявою сторони виконавчого провадження може виправити допущені у процесуальних документах, винесених у виконавчому провадженні, граматичні чи арифметичні	Відповідно до ч. 3 ст. 74 Закону № 1404-VIII рішення, дії або бездіяльність державного виконавця також можуть бути оскаржені стягувачем та іншими учасниками виконавчого провадження (крім боржника) до начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець. Рішення, дії та бездіяльність начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, можуть бути оскаржені до керівника органу державної виконавчої служби вищого рівня. Начальник відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, під час здійснення контролю за рішеннями, діями державного виконавця під час виконання рішень має право у разі, якщо вони суперечать вимогам закону, своєю постановою скасувати постанову або інший процесуальний документ (або їх частину), винесені у виконавчому провадженні державним виконавцем, зобов'язати державного виконавця провести виконавчі дії в порядку, встановленому цим Законом. Начальник відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, або виконавець з власної ініціативи чи за заявою сторони виконавчого провадження може виправити допущені у процесуальних документах, винесених у виконавчому провадженні, граматичні чи арифметичні помилки, про що виноситься відповідна постанова.

помилки, про що виноситься відповідна постанова.

Керівник вищого органу державної виконавчої служби у разі виявлення порушень вимог закону визначає їх своєю постановою та надає доручення начальнику відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, щодо проведення дій, передбачених абзацами другим і третім цієї частини.

Відповідно до пункту 1 розділу XII Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 №512/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02.04.2012 за №489/20802, перевірити законність виконавчого провадження мають право, зокрема, директор Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України - виконавче провадження, що перебуває (перебувало) на виконанні у відділі примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, відділах примусового виконання рішень управління державної виконавчої служби, відділах державної виконавчої служби; начальник відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України - виконавче провадження, що перебуває (перебувало) на виконанні у цьому відділі.

Пунктом 2 розділу XII Інструкції передбачено, що посадові особи, зазначені у пункті 1 цього розділу, можуть проводити перевірку законності виконавчого провадження за дорученням керівника вищого органу державної виконавчої служби та з власної ініціативи.

Директор Департаменту ДВС може з власної ініціативи або на підставі заяви учасника виконавчого провадження

Керівник вищого органу державної виконавчої служби у разі виявлення порушень вимог закону визначає їх своєю постановою та надає доручення начальнику відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, щодо проведення дій, визначених абзацами другим і третім цієї частини.

Закон № 1404-VIII не містить приписів, які б надавали директору Департаменту ДВС або іншим посадовим особам повноваження з власної ініціативи переглядати або скасовувати постанови державних виконавців, ухвалені під час здійснення виконавчого провадження.

Самостійна ініціатива посадової особи Департаменту ДВС щодо перевірки матеріалів виконавчого провадження, оцінки правомірності дій державного виконавця чи скасування його постанови виходить за межі наданих законом повноважень і є проявом *ultra vires* («поза межами повноважень»).

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/136045899>

здійснити контроль за рішеннями, діями державного виконавця під час виконання рішень та у разі встановлення порушень - скасувати постанову державного виконавця, зобов'язати державного виконавця провести виконавчі дії в порядку, встановленому цим Законом.

При цьому чинним законодавством не визначено критеріїв чи ознак, наявність яких вказувала б на необхідність проведення перевірки конкретного виконавчого провадження начальником органу державної виконавчої служби.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141096>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо можливості коригування даних комерційного обліку електричної енергії шляхом визначення обсягів на рівні "0" для об'єктів генерації на тимчасово окупованих територіях	
Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 12.02.2025 у справі № 910/19641/23	Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 20.03.2026 у справі № 916/5633/23
Згідно з пунктом 10.2 Порядку №641, з урахуванням положень глав 7 та 8 цього Порядку, гарантований покупець протягом двох робочих днів з дня отримання сертифікованих даних комерційного обліку електричної енергії від адміністратора комерційного обліку здійснює розрахунок вартості електричної енергії, за яку здійснюється оплата продавцю за розрахунковий місяць, та направляє йому акт купівлі-продажу в електронному вигляді, підписаний зі своєї сторони КЕП уповноваженої особи, на електронну адресу. У разі необхідності оплати продавцем спожитої електричної енергії гарантований покупець протягом двох робочих днів з дня отримання сертифікованих даних комерційного обліку електричної енергії від адміністратора комерційного обліку здійснює розрахунок відповідної вартості електричної енергії та направляє продавцю акт купівлі-продажу в електронному вигляді, підписаний зі своєї сторони КЕП уповноваженої особи, на електронну адресу. Оскільки сертифіковані, валідовані, оперативні дані щодо обсягу товарної продукції, що надані АКО, є єдиним джерелом інформації щодо фактичного відпуску електричної енергії продавцями за "зеленим" тарифом, розрахунки між учасниками ринку електричної енергії, в тому числі між позивачем та відповідачем, здійснюються на підставі саме	Дані комерційного обліку формуються відповідно до вимог законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії, та надаються адміністратором комерційного обліку учасникам ринку. Такі дані є підставою для визначення фактичних обсягів виробленої, відпущеної та купленої електричної енергії, а також для проведення фінансових розрахунків між учасниками ринку електричної енергії. Порядок №641 не містить положень, які б виключали можливість уточнення або коригування таких даних у разі отримання оновленої або уточненої інформації від адміністратора комерційного обліку. Дані комерційного обліку можуть уточнюватися у випадках, коли після їх первинного формування отримано нові або уточнені дані, що впливають на визначення фактичних обсягів електричної енергії. Використання первинних даних комерційного обліку для здійснення розрахунків саме по собі не виключає можливості їх подальшого уточнення у випадку встановлення їх невідповідності фактичним показникам або у разі отримання оновлених сертифікованих даних комерційного обліку. Факт подальшого нормативного уточнення певного механізму правового регулювання не може розглядатися як безумовне свідчення відсутності відповідної можливості у попередньому регулюванні, якщо така можливість впливає із змісту правових

даних комерційного обліку АКО.

При цьому, використання інших показників (даних) при розрахунках між учасниками ринку електричної енергії, аніж дані комерційного обліку АКО, чинним законодавством, що врегульовує спірні правовідносини, не передбачено та з умов Договору не впливає.

Отже, гарантований покупець зобов'язаний здійснювати розрахунки із суб'єктами ВДЕ (відновлювальні джерела енергії) лише на підставі сертифікованих даних комерційного обліку електричної енергії по кожній генеруючій одиниці виробника за "зеленим" тарифом, що включені до балансуєної групи гарантованого покупця, наданих АКО.

Суди встановили, що на час існування спірних правовідносин були відсутні рішення Регулятора, інших уповноважених осіб у сфері енергетики, ПрАТ "НЕК "Укренерго", які б визначали перелік територій/зон/систем, які працюють несинхронно з об'єднаною енергетичною системою України.

Так, відповідно до підпункту 15 пункту 2.2.2. ККО (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) АКО (НЕК Укренерго) виконує функції зведення балансу електричної енергії в областях обліку та торгових зонах ринку електричної енергії України.

Згідно із Постановою НКРЕКП Про погодження визначених НЕК "Укренерго" торгових зон №1307 від 27.06.2019 визначено дві відокремлені торгові зони на території України - торгову зону "Острів Бурштинської ТЕС" та торгову зону "ОЕС України" та одну торгову зону "ОЕС України" із включенням до її складу торгової зони "Острів Бурштинської ТЕС" для ізолюваного (острівного) режиму роботи.

З огляду на викладене, суди попередніх інстанцій дійшли

норм, що діяли на момент спірних відносин. Постанова НКРЕКП від 19.04.2024 №759 фактично конкретизувала окремі випадки застосування механізмів комерційного обліку, однак не запровадила принципово нового підходу до визначення або уточнення даних комерційного обліку.

Можливість коригування даних комерційного обліку, у тому числі шляхом визначення відповідних обсягів електричної енергії на рівні "0" існувала і до прийняття постанови НКРЕКП від 19.04.2024 №759.

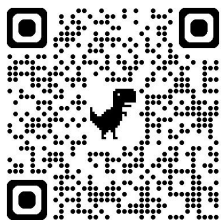
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/135733012>

обґрунтованого висновку про те, що у спірний період у відповідності до актів НКРЕКП на території Херсонської області діяла виключно одна торгова зона, а саме "ОЕС України", а тому в розумінні законодавства як Лівобережна, так і Правобережна частина Херсонщини працювали синхронно в об'єднаній енергетичній системі України, а тому доводи позивача про не синхронність роботи та відсутності підстав для проведення розрахунків є такими, що суперечать вимогам вищезазначених нормативно-правових актів.

ДП "Гарантований покупець" як на правову підставу для коригування даних комерційного обліку посилається на постанову НКРЕКП від 19.04.2024 № 759, яка встановлює, що у разі відсутності доступу до вузлів обліку та засобів комерційного обліку електроустановок, розташованих на тимчасово окупованих територіях та які працюють несинхронно з ОЕС України, дані комерційного обліку визначаються на рівні нуль. Однак колегія суддів зазначає, що нормативно-правовий акт, на який посилається позивач, був фактично прийнятий майже через рік після того, як були здійснені коригування даних комерційного обліку та встановлені показники "0".

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/125139143>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо правової природи пені, нарахованої у зв'язку з несплатою штрафу Антимонопольного комітету України, та можливості її нарахування у процедурах банкрутства	
Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 06.09.2019 у справі № 911/254/16	Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 08.04.2026 року у справі № 911/1344/24 (911/899/25)
Згідно зі ст. 2 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 14.05.1992 № 2343-ХІІ (в редакції чинній з 19.01.2013, далі - Закон про банкрутство), провадження у справах про банкрутство регулюється цим Законом, Господарським процесуальним кодексом України, іншими законодавчими актами України. Закон про банкрутство має пріоритет перед іншими законодавчими актами України у регулюванні відносин, пов'язаних з банкрутством суб'єктів підприємницької діяльності, за винятком випадків, передбачених цим Законом. Правовий аналіз приписів Закону про банкрутство свідчить про те, що після відкриття провадження у справі про банкрутство боржника такий боржник перебуває в особливому правовому становищі, та норми Закону про банкрутство мають пріоритет при застосуванні до боржника, порівняно з іншими нормами законодавства. Згідно з частиною 1 статті 38 Закону про банкрутство, з дня прийняття господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури: господарська діяльність банкрута завершується закінченням технологічного циклу з виготовлення продукції у разі можливості її продажу за виключенням укладення та	Відповідно до статті 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції" у разі прострочення сплати штрафу, накладеного органом АМКУ, за кожний день прострочення стягується пеня у визначеному законом розмірі, яка обчислюється у відсотках від суми штрафу та обмежується граничним розміром. При цьому зазначений Закон не містить нормативного визначення пені. Проте за змістом статей 230, 231 ГК України штрафні санкції (у тому числі пеня) є видом господарських санкцій, що застосовуються у разі порушення зобов'язань. Пеня має похідний (акцесорний) характер щодо основного зобов'язання, виникає виключно у зв'язку з його порушенням (простроченням), є формою майнової відповідальності та спрямована на стимулювання належного виконання грошового зобов'язку. Пеня, передбачена статтею 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції", нараховується за прострочення виконання грошового зобов'язання зі сплати штрафу, обчислюється у відсотках від суми такого зобов'язання за кожний день прострочення та має похідний характер щодо основного боргу. Таким чином, на відміну від штрафу АМКУ, який є самостійною адміністративно-господарською санкцією за правопорушення у сфері захисту економічної конкуренції, пеня є фінансовою

виконання договорів, що мають на меті захист майна банкрута або забезпечення його збереження (підтримання) у належному стані, договорів оренди майна, яке тимчасово не використовується, на період до його продажу в процедурі ліквідації тощо; строк виконання всіх грошових зобов'язань банкрута вважається таким, що настав; у банкрута не виникає жодних додаткових зобов'язань (у тому числі зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), крім витрат, безпосередньо пов'язаних із здійсненням ліквідаційної процедури; припиняється нарахування неустойки (штрафу, пені), процентів та інших економічних санкцій за всіма видами заборгованості банкрута; виконання зобов'язань боржника, визнаного банкрутом, здійснюється у випадках і порядку, передбачених цим розділом тощо.

Закон України "Про захист економічної конкуренції", на підставі приписів якого нараховано штраф та пеню, визначає правові засади підтримки й захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму у господарській діяльності і спрямований на забезпечення ефективного функціонування економіки України на основі розвитку конкурентних відносин. Цей Закон встановлює види, склад правопорушень законодавства про захист економічної конкуренції, заходи відповідальності, що застосовуються за їх вчинення, і процесуальні норми, що визначають порядок притягнення до відповідальності.

Названий Закон не регулює цивільно-правових відносин або відносин у сфері оподаткування.

Накладений на ТОВ штраф є видом відповідальності за вчинення правопорушення, а нарахована пеня - способом забезпечення сплати цього штрафу.

санкцією, що виникає внаслідок прострочення виконання цього зобов'язання.

З огляду на викладене, нарахована АМКУ у цій справі пеня, на відміну від нарахованого АМКУ штрафу, не підпадає під визначення грошового зобов'язання відповідно до статті 1 КУзПБ.

Аналіз змісту статті 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції" свідчить, що пеня, передбачена вказаною статтею, є самостійною фінансовою санкцією публічно-правового характеру, встановленою спеціальним законом у сфері захисту економічної конкуренції. Її застосування безпосередньо пов'язане з фактом невиконання обов'язку зі сплати штрафу, накладеного органом АМКУ, та має на меті забезпечення належного та своєчасного виконання такого обов'язку.

Пеня у цьому випадку не є складовою самого штрафу і не ототожнюється з ним, оскільки штраф виступає заходом відповідальності за вчинене правопорушення у сфері конкуренції, тоді як пеня є наслідком невиконання або несвоєчасного виконання обов'язку зі сплати вже накладеного штрафу. Водночас така пеня має похідний характер, оскільки її існування та розмір прямо залежать від наявності основного обов'язку - сплати штрафу, а також від тривалості його невиконання.

З урахуванням наведеного, така пеня за своєю правовою природою є санкцією, пов'язаною з невиконанням грошового обов'язку, та нараховується за весь період прострочення, якщо інше не передбачено законом.

Разом із тим, положення КУзПБ встановлюють спеціальний правовий режим для боржника після відкриття провадження у справі про банкрутство, зокрема запровадження мораторію на задоволення вимог кредиторів.

Частина третя статті 41 КУзПБ встановлює імперативну норму, згідно з якою протягом дії мораторію на задоволення вимог

Отже, зазначені нарахування, застосовані позивачем на підставі Закону України "Про захист економічної конкуренції", не пов'язані з невиконанням чи неналежним виконанням грошових зобов'язань або зобов'язань зі сплати податків і зборів та не є заходами, спрямованими на забезпечення виконання цих зобов'язань відповідно до положень статті 1 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

Отже, суди попередніх неправильно застосували до спірних правовідносин положення Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", відтак неправомірно відмовили у задоволенні позову.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/83692025>

кредиторів, зокрема, не нараховується неустойка (штраф, пеня), не застосовуються інші фінансові санкції за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань із задоволення всіх вимог, на які поширюється мораторій.

Ця норма має універсальний характер і поширюється на всі види фінансових санкцій незалежно від їх публічно-правової чи приватно-правової природи, оскільки КУзПБ встановлює спеціальний правовий режим боржника після відкриття провадження у справі про банкрутство.

Отже, враховуючи, що пеня за статтею 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції" є різновидом неустойки та фінансовою санкцією акцесорного характеру, її нарахування на конкурсні вимоги в період дії мораторію прямо заборонене частиною третьою статті 41 КУзПБ.

Положеннями частини першої статті 59 КУзПБ визначено наслідки визнання боржника банкрутом.

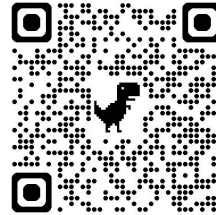
Так, з дня ухвалення господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, зокрема припиняється нарахування неустойки (штрафу, пені), процентів та інших економічних санкцій за всіма видами заборгованості банкрута. Оскільки пеня за прострочення сплати штрафу АМКУ є різновидом неустойки та має акцесорний характер щодо основного грошового зобов'язання, її нарахування після визнання боржника банкрутом є юридично неможливим та суперечить імперативним приписам КУзПБ.

Пеня, передбачена статтею 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції", є самостійною фінансовою санкцією публічно-правового характеру, встановленою спеціальним законом у сфері захисту економічної конкуренції. Її застосування безпосередньо пов'язане з фактом невиконання обов'язку зі сплати штрафу, накладеного органом АМКУ, та

має на меті забезпечення належного та своєчасного виконання такого обов'язку.

Пеня, передбачена статтею 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції", хоча і має спеціальне нормативне регулювання, але підпадає під дію загальних обмежень, встановлених КУзПБ щодо нарахування фінансових санкцій у період дії мораторію, а також після визнання боржника банкрутом.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/135844772>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо способів захисту прав одного з подружжя на об'єкт незавершеного будівництва	
Правова позиція ВП ВС згідно з Постановою від 12.04.2023 у справі № 511/2303/19	Правова позиція ВП ВС згідно з Постановою від 08.04.2026 року у справі № 607/10858/22
Згідно зі статтею 328 ЦК України право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів. Право власності вважається набутим правомірно, якщо інше прямо не впливає із закону або незаконність набуття права власності чи необґрунтованість активів, які перебувають у власності, не встановлені судом. За частиною першою статті 69 СК України дружина і чоловік мають право на поділ майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності. У разі поділу такого майна частки майна дружини та чоловіка є рівними (частина перша статті 70 СК України). Набуття права власності на об'єкти незавершеного будівництва визначено у статті 331 ЦК України. За змістом частини другої цієї статті право власності на новостворене нерухоме майно (житлові будинки, будівлі, споруди тощо) виникає з моменту завершення будівництва (створення майна). Якщо договором або законом передбачено прийняття нерухомого майна до експлуатації, право власності виникає з моменту його прийняття до експлуатації. Якщо право власності на нерухоме майно відповідно до закону підлягає державній реєстрації, право власності виникає з моменту державної реєстрації. До завершення будівництва (створення майна) особа вважається власником матеріалів, обладнання тощо, які були використані в процесі цього будівництва (створення майна).	Велика Палата Верховного Суду розглядає об'єкт незавершеного будівництва як річ особливого роду, щодо якої можливе існування цивільних прав і обов'язків, яка хоча і тяжіє до нерухомого майна за своїми фізичними властивостями, проте не є повноцінним об'єктом нерухомості. Така річ відповідає природному критерію (наявний факт її фізичного спорудження), проте не задовольняє юридичний критерій - відсутній факт введення її в експлуатацію та проведення державної реєстрації речових прав на неї. Нерухомими речами треба визнавати як повністю завершені, так і не завершені будівництвом об'єкти, право власності на які зареєстроване у встановленому порядку. Будівельні матеріали, вироби та конструкції, що використовуються під час будівництва, є рухомими речами до моменту їх фізичного включення до конструкцій об'єкта будівництва, після чого такі матеріали, вироби та конструкції втрачають свою ідентичність. Об'єкт будівництва (об'єкт незавершеного будівництва), право власності на який не зареєстровано в установленому для державної реєстрації речових прав на нерухомість порядку, не належить ані до рухомих, ані до нерухомих речей, постаючи як річ <i>sui generis</i> (свого, особливого роду). Така річ може бути об'єктом цивільних прав і обов'язків, у тому числі речових, однак лише як річ особливого роду. Саме подружжя, споруджуючи житловий будинок, не

ЦК України у частині першій статті 376 ЦК України визначає поняття самочинного будівництва. Житловий будинок, будівля, споруда, інше нерухоме майно вважаються самочинним будівництвом, якщо вони збудовані або будуються на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети, або без відповідного документа, який дає право виконувати будівельні роботи чи належно затвердженого проекту, або з істотними порушеннями будівельних норм і правил.

Особа, яка здійснила або здійснює самочинне будівництво нерухомого майна, не набуває права власності на нього (частина друга зазначеної статті).

Інструкція щодо проведення поділу, виділу та розрахунку часток об'єктів нерухомого майна, затверджена наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 18 червня 2007 року № 55, визначає порядок проведення робіт з поділу, виділу та розрахунку часток житлових будинків, будівель, споруд, іншого нерухомого майна, крім земельних ділянок, та застосовується суб'єктами господарювання, які здійснюють технічну інвентаризацію об'єктів нерухомого майна при підготовці проектних документів щодо можливості проведення робіт з поділу, виділу та розрахунку часток об'єктів нерухомого майна.

Згідно з пунктом 2.3 зазначеної Інструкції не підлягають поділу об'єкта нерухомого майна, до складу яких входять самочинно збудовані (реконструйовані, переплановані) об'єкти нерухомого майна. Питання щодо поділу об'єктів нерухомого майна може розглядатись лише після визнання права власності на них відповідно до закону.

Самочинно збудоване нерухоме майно не є об'єктом права власності, а тому не може бути предметом поділу.

ідентифікує незавершений будівництвом об'єкт як сукупність будівельних матеріалів і конструкцій тощо, а прагне набутти у власність об'єкт нерухомого майна (житло). Незавершення будівництва і невведення об'єкта в експлуатацію не нівелює ці прагнення і очікування, тому законодавець у статті 331 ЦК України передбачив «у разі необхідності» набуття права щодо такого об'єкта.

Тому за обставин, коли співвласник, який не є забудовником і не може здійснити юридично значущі дії щодо введення об'єкта в експлуатацію, прагне захистити свої правомірні очікування щодо набуття права власності на нерухоме майно, - може звернутися до суду та просити визнати за собою право на належну йому частку в об'єкті незавершеного будівництва.

Іншого шляху для захисту своїх прав така особа не має, оскільки є повністю залежною від дій іншого з подружжя (формального забудовника), який своєю чергою діє недобросовісно та не заінтересований у введенні будинку в експлуатацію.

Для застосування висновку про неможливість поділу незавершеного будівництвом будинку та визнання права на будівельні матеріали і конструктивні елементи недостатньо встановити, що об'єкт не введено в експлуатацію. Необхідною кваліфікуючою ознакою є встановлення судом, що до складу відповідного об'єкта входять самочинно збудовані споруди (елементи), які відповідають ознакам, визначеним ч. 1 ст. 376 ЦК України.

У випадку, коли об'єкт не має ознак самочинного будівництва, проте не вводиться в експлуатацію з вини одного з подружжя (співвласника-формального забудовника), то суд має право визнати за позивачем право

Особа не набуває права власності на самочинне будівництво.

При цьому до прийняття новоствореного нерухомого майна до експлуатації та його державної реєстрації право власності на це новостворене нерухоме майно як об'єкт цивільного обороту не виникає, у такому випадку особа є власником лише матеріалів, обладнання, які були використані в процесі цього будівництва (створення майна). У разі неможливості поділу незакінченого будівництвом будинку суд може визнати право за сторонами спору на будівельні матеріали і конструктивні елементи будинку або з урахуванням конкретних обставин залишити його одній зі сторін, а іншій присудити компенсацію. Визнаючи при цьому право власності на матеріали чи обладнання, суд у своєму рішенні має зазначити (назвати) ці матеріали чи обладнання.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110255611>

на частку в об'єкті незавершеного будівництва, усунувши невизначеність у правовому режимі відповідної споруди.

Ступінь готовності спорудженого подружжям об'єкта незавершеного будівництва не є кваліфікуючою ознакою для ідентифікації відповідного об'єкта як оборотоздатного та не впливає на можливість застосування такого способу захисту порушеного права, як визнання за одним із подружжя (співвласником) права власності на його частку в спільному майні в порядку його поділу.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/136045903>

